

Náhrada škody

Při aplikaci § 118 odst. 6 zák. č. [353/2003](#) Sb., o spotřebních daních, se nejedná o správní trestání, ale smyslem tohoto ustanovení je nahradit státu škodu, která mu vznikla v důsledku neodebrání objednaných tabákových nálepek, představující náklady na výrobu. Přestože je uvedena povinnost uhradit náklady spojené s výrobou a zničením neodebraných tabákových nálepek stanovena zákonem o spotřebních daních, tedy veřejnoprávním předpisem, jde stále o soukromoprávní institut odpovědnosti za škodu, na jehož základě vzniká soukromoprávní vztah mezi státem reprezentovaným pověřeným celním úřadem na straně jedné a odběratelem tabákových nálepek na straně druhé. Jde o závazek podle soukromého práva, jehož subjekty jsou věřitel na straně jedné a dlužník na straně druhé.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 23 Cdo 2475/2014, ze dne 30.5.2016)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobkyně CZT a. s., se sídlem v Č., zastoupené JUDr. J.V., advokátem se sídlem v P., o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu, vedené u Okresního soudu v Kolíně pod sp. zn. 9 C 198/2010, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 5. prosince 2013, č. j. 28 Co 495/2013-314, tak, že rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 5. prosince 2013, č. j. 28 Co 495/2013-314, a rozsudek Okresního soudu v Kolíně ze dne 12. června 2013, č. j. 9 C 198/2010-148, se zrušují a věc se vrací Okresnímu soudu v Kolíně k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Okresní soud v Kolíně (dále jen „soud prvního stupně“) rozsudkem ze dne 12. června 2013, č. j. 9 C 198/2010-148, zamítl žalobu ze dne 9. srpna 2010 (bod I. výroku) a rozhodl o náhradě nákladů řízení (bod II. výroku).

Soud prvního stupně rozhodoval o žalobě dle části páté zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. s. ř.“) s odkazem na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20. května 2010, č. j. 9 Afs 97/2009-115, a usnesení zvláštního senátu zřízeného podle zákona č. [131/2002](#) Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů, ze dne 31. ledna 2012, č. j. Konf 60/2011-15. Z těchto rozhodnutí plyne, že v projednávané věci je příslušný vydat rozhodnutí soud v občanském soudním řízení, neboť rozhodnutí celního úřadu vydané podle § 118 odst. 6 zák. č. [353/2003](#) Sb., o spotřebních daních, jímž byla odběrateli uložena povinnost uhradit náklady spojené s výrobou a zničením neodebraných tabákových nálepek, je rozhodnutím správního orgánu o věci, které vyplývá z občanskoprávních či obchodních vztahů. Zvláštní senát uvedl, že při aplikaci § 118 odst. 6 zák. č. [353/2003](#) Sb., o spotřebních daních, se nejedná o správní trestání, ale smyslem tohoto ustanovení je nahradit státu škodu, která mu vznikla v důsledku neodebrání objednaných tabákových nálepek, představující náklady na výrobu. Přestože je uvedena povinnost uhradit náklady spojené s výrobou a zničením neodebraných tabákových nálepek stanovena zákonem o spotřebních daních, tedy veřejnoprávním předpisem, jde stále o soukromoprávní institut odpovědnosti za škodu, na jehož základě vzniká soukromoprávní vztah mezi státem reprezentovaným pověřeným celním úřadem na straně jedné a odběratelem tabákových nálepek na straně druhé.

K odvolání žalobkyně Krajský soud v Praze (dále jen „odvolací soud“) rozsudkem ze dne 5. prosince 2013, č. j. 28 Co 495/2013-314, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně (první výrok) a rozhodl o

náhradě nákladů odvolacího řízení (druhý výrok).

Odvolací soud vyšel ze zjištění (po doplněném dokazování) o tom, že žalobkyni byla rozhodnutím Celního úřadu Kolín ze dne 28. března 2007, č. j. 2196/07-012, potvrzeným rozhodnutím Celního ředitelství v Praze ze dne 12. června 2007, č. j. 9654/07-21, uložena povinnost uhradit náklady spojené s výrobou a neodebráním tabákových nálepek ve smyslu § 118 odst. 6 zák. č. [353/2003](#) Sb., o spotřebních daních, ve výši 116.946,72 Kč, neboť odběratel (žalobkyně) si objednal u celního úřadu tabákové nálepky v celkem v počtu 1.063.152 kusů v ceně 116.946,72 Kč, a tento počet kusů nebyl daňovým subjektem (žalobkyní) odebrán.

Odvolací soud nejprve konstatoval, že nesdílí závěr soudu prvního stupně, že žalobu nebylo možno věcně projednat z důvodu nedostatku dalšího účastníka řízení. Tuto skutečnost nelze považovat za nedostatek podmínky řízení. V dané věci dle odvolacího soudu není ani dán důvod pro závěr, že žalobou napadaná rozhodnutí jsou akty nicotné, které byly vydány mimo pravomoc celních orgánů. Dle § 32 zák. č. [337/1992](#) Sb., o správě daní a poplatků (ve znění účinném v době vydání rozhodnutí) lze v daňovém řízení ukládat povinnosti nebo přiznávat práva jen rozhodnutím. Pokud měl Celní úřad Kolín rozhodnout o povinnosti daňového subjektu uhradit náklady spojené s výrobou neodebraných tabákových nálepek, musel o tom vydat správní rozhodnutí se všemi náležitostmi. To je s výrokem, odůvodněním i poučením o možnosti podat odvolání, o kterém pak rozhodl nadřízený správní orgán, jímž bylo Celní ředitelství Praha. Dle odvolacího soudu absence druhé strany v tomto sporu, tedy zástupce státu, není překážkou pro projednání žaloby dle části páté o. s. ř.

Odvolací soud pak dospěl k závěru, že odpovědnost odběratele za škodu vzniklou v důsledku neodebrání tabákových nálepek je odpovědností objektivní, to je odpovědností bez principu zavinění. Ustanovení § 118 odst. 6 zák. č. [353/2003](#) Sb., o spotřebních daních, neupravuje žádný liberační důvod. V důsledku objektivní odpovědnosti a neexistence žádných liberačních důvodů odvolací soud nemohl přihlédnout ke skutečnosti, že obrana žalobkyně proti postupu celních orgánů, které ji nesprávně doměřily spotřební daň, když zastávaly stanovisko, že doutníky jsou ve skutečnosti tabákem ke kouření a nikoliv doutníkem, byla důvodná. Tyto námitky nelze v tomto řízení zohlednit, neboť § 118 odst. 6 zák. č. [353/2003](#) Sb., o spotřebních daních, jednoznačně stanoví, že odběratel odpovídá státu za škodu, která mu vznikla tím, že objednané tabákové nálepky nebyly odebrány. Důvod, proč k tomu došlo, není významný. Neodebráním nálepek vzniká státu škoda představovaná právě zákonem definovanými náklady. Odpovědnost za tuto škodu je tedy odpovědností objektivní, a není možné se jí zprostit poukazem na subjektivní stránku jednání odběratele či na jiné skutečnosti. Odvolací soud měl nadto za prokázané, že jedinou příčinou, proč nedošlo k odebrání objednaných tabákových nálepek na doutníky, nebyl spor mezi žalobkyní a celními orgány o zařazení tabákových výrobků do správné kategorie spotřební daně, ale také skutečnosti, že žalobkyně již ve svém výrobním programu nepočítala s výrobou těchto doutníků. Konečně, odvolací soud posoudil výši nákladů spojených s výrobou neodebraných nálepek s tím, že vyčíslení provedené Celním úřadem Kolín ze dne 28. března 2007 je správné.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání s tím, že jeho přípustnost dovozuje z ustanovení § 237 o. s. ř. a uplatňuje dovolací důvod uvedený v § 241a odst. 1 o. s. ř.

Dovolatelka namítá, že odvolací soud nesprávně posoudil právní otázku objektivní odpovědnosti vyplývající z § 118 odst. 6 zák. č. [353/2003](#) Sb., o spotřebních daních, a z ní vyplývající neexistenci liberačních důvodů. Odvolací soud se měl zabývat příčinami vzniku škody (co bylo příčinou toho, proč dovolatelka neodebrala objednané tabákové nálepky) a odpovědnosti za ni. Dovolatelka uvádí důvody, pro které nebyly tabákové nálepky odebrány s tím, že za tyto důvody označuje nezákonný postup na straně Celní správy ČR. Obsáhle pak dovolatelka argumentuje, že uvedený výklad učiněný odvolacím soudem je v rozporu s principem spravedlnosti.

Dovolatelka také uvádí, že odvolací soud své rozhodnutí zatížil vadou, když rozhodl překvapivě a nepředvídatelně, neboť sice potvrdil rozhodnutí soudu prvního stupně, ovšem z jiných důvodů, v rozporu s předloženými důkazy. Dovolatelka uvádí, že odvolací soud měl rozsudek soudu prvního stupně zrušit, místo toho jej však potvrdil, byť z jiných důvodů, a tím došlo k porušení práva na spravedlivý proces a práva na přístup k soudu.

Nejvyšší soud České republiky (dále jen „Nejvyšší soud“), jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno řádně a včas, osobou k tomu oprávněnou a řádně zastoupenou podle § 241 odst. 1 o. s. ř., se zabýval přípustností dovolání.

Dle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně, anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř., jelikož právní otázka, zda odpovědnost za škodu podle § 118 odst. 6 zák. č. [353/2003](#) Sb., o spotřebních daních, je odpovědností objektivní, bez možnosti liberačních důvodů, dosud nebyla v rozhodování dovolacího soudu vyřešena.

Podle § 118 odst. 6 zák. č. [353/2003](#) Sb., o spotřebních daních /ve znění účinném do 30. dubna 2011/, pokud odběratel neodebere od pověřeného celního úřadu tabákové nálepky, které si objednal, je povinen uhradit náklady spojené s výrobou, prodejem a likvidací těchto tabákových nálepek. Novela účinná od 1. května 2011 zavedla šedesátidenní lhůtu pro odběr tabákových nálepek, po jejímž marném uplynutí vzniká odběrateli povinnost uhradit výše uvedené náklady. Novela účinná k 1. lednu 2013 tuto lhůtu pro odběr tabákových nálepek prodloužila na 75 dnů.

K výkladu tohoto ustanovení dovodil Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 20. května 2010, č. j. 9 Afs 97/2009-115, s jehož závěry se dovolací soud ztotožňuje, že smyslem tohoto ustanovení je přenést na odběratele alespoň v částečném rozsahu povinnost spočívající v úhradě nákladů, a to nákladů spojených s výrobou, prodejem a likvidací tabákových nálepek, které, ač si odběratel u celního úřadu objednal, následně neodebral. I když je uvedená povinnost stanovena veřejnoprávním předpisem, zákonodárce zde k ochraně vynaložených nákladů způsobených následně neodebranými tabákovými nálepkami využívá soukromoprávního institutu náhrady škody, jejíž výše se odvíjí od výše nákladů spojených s výrobou, prodejem a likvidací neodebraných tabákových nálepek. Státu vznikají v souvislosti s objednávkou nálepek náklady vynaložené na jejich výrobu a prodej, neboť sám tyto nálepky nakupuje od externího výrobce, kterým je Státní tiskárna cenin, státní podnik. Odběratel je povinen při odběru tabákových nálepek uhradit jejich cenu a v případě, že tyto nálepky neodebere, zákon na něm v § 118 odst. 6 citovaného zákona požaduje alespoň úhradu těch nákladů, které vznikly v souvislosti s výrobou, prodejem a následnou likvidací objednaných nálepek. Neodebráním nálepek vzniká státu škoda představovaná právě těmito zákonem definovanými náklady.

Náklady, které stát v této souvislosti vynaloží, přenáší zpět přímo na odběratele, a to jak za situace, kdy odběratel tabákové nálepky odebere; tím spíše v případě, kdy odběratel od pověřeného celního úřadu tabákové nálepky, které si objednal, neodebere. Důvody, pro které k neodebrání došlo, proto nejsou rozhodující, a nemohou odběratele zbavit jeho povinnosti uhradit náklady spojené s výrobou, prodejem a likvidací těchto tabákových nálepek.

Nemohou proto obstát námitky dovolatelky, že za škodu vzniklou neodebráním tabákových nálepek

neodpovídá, neboť ji nezavinila. Podle znění § 118 odst. 6 zák. č. [353/2003](#) Sb., o spotřebních daních, ve znění účinném v rozhodné době, je povinnost uhradit náklady spojené s výrobou, prodejem a likvidací objednaných tabákových nálepek navázána toliko na skutečnost, že osoba, která si tabákové nálepky u pověřeného celního úřadu objednala, tyto následně neodebere. Prvek zavinění, ani skutečné důvody, pro které nedošlo k odběru objednaných tabákových nálepek, pak pro vznik tohoto nároku nejsou rozhodující. Závěr odvolacího soudu, že odpovědnost odběratele za škodu vzniklou v důsledku neodebrání objednaných tabákových nálepek je odpovědnost objektivní, bez zvláštních liberačních důvodů, je tak správný.

Uvedený závěr vyplývá ze systematiky a účelu úpravy objednání, odběru a distribuce tabákových nálepek dle § 118 zák. č. [353/2003](#) Sb., o spotřebních daních. Podle odst. 2 tohoto ustanovení nákup tabákových nálepek od jejich výrobce, jejich přepravu od výrobce tabákových nálepek k pověřenému celnímu úřadu a jejich odběr na daňovém území České republiky výrobcem nebo dovozcem zajišťuje pověřený celní úřad, který zároveň vykonává kontrolu přepravy, uložení a užití tabákových nálepek u výrobce nebo dovozce. Výrobce tabákových nálepek smí prodávat tabákové nálepky výhradně pověřenému celnímu úřadu (odst. 7). Současně je odběratel (jenž je definován v odst. 4) povinen objednávat a odebírat tabákové nálepky výhradně u pověřeného celního úřadu (odst. 5) a nesmí obdržené tabákové nálepky prodat nebo jakýmkoliv způsobem bezúplatně předat jiným fyzickým nebo právnickým osobám s výjimkou pověřeného celního úřadu (odst. 9). Podle odst. 10 je odběratel povinen uhradit cenu tabákových nálepek. Přepravu tabákových nálepek od pověřeného celního úřadu k odběrateli a jejich uložení a užití u odběratele zajišťuje tento odběratel na své vlastní náklady (blíže ke vztahu povinnosti hradit hodnotu tabákových nálepek a povinnosti uhradit jejich cenu lze odkázat na shora citovaný rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20. května 2010, č. j. 9 Afs 97/2009-115).

Důvodnost dovolání nezakládá ani námitka dovolatelky, že odvolací soud měl za aplikace § 441 obč. zák. rozhodnout o spoluúčasti poškozeného na vzniklé škodě, neboť dovolatelka nemohla dle svých tvrzení odebrat tabákové nálepky na doutníky proto, že příslušné orgány Celní správy ČR začaly ke konci roku 2006 (tedy po uskutečnění objednávky tabákových nálepek) nezákonně hodnotit tabákové výrobky dovolatelky nikoliv jako doutníky, ale jako tabák ke kouření. Je tomu tak proto, že ani spornost zařazení tabákových výrobků do správné kategorie spotřební daně (která vznikla mezi dovolatelkou a celními orgány) nepředstavuje důvod, pro který by bylo možno odmítnout odebrání tabákových nálepek, které si odběratel objednal, a kterým by bylo možné se zprostit povinnosti hradit jejich cenu. Skutečnost, že odběratel ztratí ekonomický zájem na odebrání tabákových nálepek, odběratele nijak nezbavuje povinnosti hradit jejich cenu. Nadto nelze pominout, že ze skutkových zjištění odvolacího soudu vyplývá, že jedinou příčinou, proč nedošlo k odebrání objednaných tabákových nálepek na doutníky, nebyla pouze výše popsaná spornost správné kategorizace výrobků dovolatelky pro účely vyměření spotřební daně, ale také skutečnost, že dovolatelka již ve svém výrobním programu nepočítala s výrobou těchto doutníků. V tomto rozsahu je třeba odkázat na závěry ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu, dle které uplatněním způsobilého dovolacího důvodu ve smyslu § 241a odst. 1 o. s. ř. není zpochybnění právního posouzení věci, vychází-li z jiného skutkového stavu, než z jakého vyšel při posouzení věci odvolací soud (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. září 2013, sp. zn. 29 Cdo 2394/2013, uveřejněné pod číslem 4/2014 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek.)

Podle § 242 odst. 3 o. s. ř. je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédne i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

Dovolatelka uplatňuje procesní vadu, neboť podle jejího názoru odvolací soud rozhodl překvapivě a nepředvídatelně, „když si k zjištění skutkového stavu vyžádal důkazy, které však nemohly na právním hodnocení odvolacího soudu nic měnit“. K otázce překvapivého rozhodnutí se vyjadřuje rozsáhlá

judikatura Ústavního soudu i Nejvyššího soudu. V zásadě se jedná o takové rozhodnutí, které nebylo možno na základě zjištěného skutkového stavu věci, postupu odvolacího soudu a dosud přednesených tvrzení účastníků předvídat. Tak je tomu tehdy, kdy odvolací soud (oproti soudu prvního stupně) posuzoval skutečnost, kterou žádný z účastníků řízení nikdy netvrdil či nepopíral, popř. která nebyla předmětem posuzování soudu prvního stupně. Překvapivými rozhodnutími jsou taková rozhodnutí, jejichž přijetím je účastník řízení zbaven možnosti skutkově a právně argumentovat; jedná se o rozhodnutí, jež z pohledu předcházejícího řízení originálním způsobem posuzují rozhodovanou věc (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. září 2012, sp. zn. 30 Cdo 422/2012, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. března 2012, sp. zn. 23 Cdo 101/2012). V rozporu s těmito závěry však nemůže být takový postup soudu, kterým odvolací soud vyzval dovolatelku k předložení listinných důkazů na základě jí učiněných skutkových tvrzení; na tom nemůže nic změnit ani skutečnost, že po provedení těchto důkazů vyplynulo, že z nich učiněné závěry nemají pro projednávanou věc právní význam. Sama okolnost, že odvolací soud své rozhodnutí – kterým potvrdil rozsudek soudu prvního stupně – odůvodnil na základě jiného právního posouzení, není důvodem, pro který by bylo možné považovat rozhodnutí za překvapivé a nepředvídatelné.

Odvolací soud a rovněž soud prvního stupně však zatížily řízení jinou vadou, která má za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Soudy nižších stupňů nejednaly s těmi účastníky, kteří podle zákona (§ 250a o. s. ř.) jimi měli být.

Dovolací soud (stejně jako soudy nižších stupňů) je vázán usnesením zvláštního senátu zřízeného podle zákona č. [131/2002](#) Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů, ze dne 31. ledna 2012, č. j. Konf 60/2011-15. Podle závěrů tohoto rozhodnutí v projednávané věci je příslušný vydat rozhodnutí soud v občanském soudním řízení, neboť rozhodnutí celního úřadu vydané podle § 118 odst. 6 zák. č. [353/2003](#) Sb., o spotřebních daních, jímž byla odběrateli uložena povinnost uhradit náklady spojené s výrobou a zničením neodebraných tabákových nálepek, je rozhodnutím správního orgánu o věci, které vyplývá z občanskoprávních či obchodních vztahů. Zvláštní senát uvedl, že při aplikaci § 118 odst. 6 zák. č. [353/2003](#) Sb., o spotřebních daních, se nejedná o správní trestání, ale smyslem tohoto ustanovení je nahradit státu škodu, která mu vznikla v důsledku neodebrání objednaných tabákových nálepek, představující náklady na výrobu. Přestože je uvedená povinnost uhradit náklady spojené s výrobou a zničením neodebraných tabákových nálepek stanovena zákonem o spotřebních daních, tedy veřejnoprávním předpisem, jde podle zvláštního senátu stále o soukromoprávní institut odpovědnosti za škodu, na jehož základě vzniká soukromoprávní vztah mezi státem reprezentovaným pověřeným celním úřadem na straně jedné a odběratelem tabákových nálepek na straně druhé.

Jde tedy o závazek podle soukromého práva, jehož subjekty jsou věřitel na straně jedné a dlužník na straně druhé. Soudy nižších stupňů však jednaly o právech a povinnostech subjektů závazku toliko se žalujícím odběratelem tabákových výrobků, nikoli se státem reprezentovaným pověřeným celním úřadem, jak druhou stranu závazku označil zvláštní senát.

Vedle žalobkyně jsou účastníky řízení podle části páté o. s. ř. ti, kdo byli účastníky v řízení před správním orgánem. Pro vymezení okruhu těchto osob je rozhodující nikoli zjištění, s kým správní orgán skutečně jako s účastníkem jednal, ale závěr, s kým jako s účastníkem daného správního řízení jednáno být mělo. Stejně tak pro soud není určující stanovení okruhu účastníků řízení žalobcem v žalobě. Při přibrání účastníka do řízení se postupuje podle § 250a odst. 2 o. s. ř. (srov. Drápal, L., Bureš, J. a kol. Občanský soudní řád I, II Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2025).

Odvolací soud, stejně jako soud prvního stupně, tak tím, že o soukromoprávním závazku jednaly a rozhodovaly toliko se žalobkyní, zatížily řízení vadou, která měla za následek nesprávné rozhodnutí

ve věci.

Dovolací soud proto rozsudek odvolacího soudu podle § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil.

zdroj: www.nsoud.cz

Právní věta - redakce.

Další články:

- [Střídavá péče](#)
- [Restituce](#)
- [Majetková podstata \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předběžné opatření](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovní doba](#)
- [Exekuce](#)
- [Důkazní břemeno](#)
- [Dokazování, neúčinnost právního jednání](#)